

แบบรายงานผล

ภายหลังการเข้ารับการฝึกอบรม ดูงาน ประชุมสัมมนาวิชาการ นำเสนอผลงานวิชาการ ปฏิบัติการวิจัย ในประเทศ หลักสูตรที่หน่วยงานนอกเป็นผู้จัด

ตามบันทึกข้อความขออนุมัติเข้าร่วมโครงการอบรมหลักสูตร ระบบบริหารคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2569 เรื่อง การจัดทำผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับรายวิชา (CLOs Formulation) รุ่นที่ 15 ที่ 005.พย.01.69/474 ลงวันที่ 4 มีนาคม 2569 ข้าพเจ้า อาจารย์ ดร.ดวงแก้ว เตชะกาญจนเวช ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชาสุขภาพจิต และการพยาบาลจิตเวช สังกัด คณะพยาบาลศาสตร์อัครราชกุมารี ราชวิทยาลัยจุฬารัตน์ ได้รับอนุมัติให้เข้ารับการอบรม หลักสูตร การจัดทำผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับรายวิชา (CLOs Formulation) วันที่ 16 มีนาคม 2569 จัดโดย ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.) ผ่านระบบออนไลน์ (Zoom Meeting) โดยเบิกค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นเป็นเงิน 1,500 บาท

บัดนี้เสร็จสิ้นการฝึกอบรม ดูงาน ประชุมสัมมนาวิชาการ นำเสนอผลงานวิชาการ ปฏิบัติการวิจัยในประเทศแล้ว จึงขอรายงานผล ในหัวข้อ ต่อไปนี้

1. เนื้อหา ความรู้ ทักษะ ที่ได้เรียนรู้จากการฝึกอบรม

1.1 เนื้อหาที่ได้เรียนรู้จากการฝึกอบรม

การอบรมครั้งนี้มุ่งให้ผู้เข้าอบรมเข้าใจหลักการกำหนด ผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับรายวิชา (Course Learning Outcomes: CLOs) ในกรอบแนวคิด Outcome-Based Education: OBE ซึ่งเน้นความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับหลักสูตร (Program Learning Outcomes: PLOs) การออกแบบหลักสูตรแบบย้อนกลับ (Backward Curriculum Design) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผล ซึ่งต้องเชื่อมโยงสอดคล้องกัน นั่นคือ รายวิชาต้องออกแบบผลลัพธ์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลที่ส่งผลหรือสนับสนุนให้เกิดผลลัพธ์ระดับหลักสูตรอย่างเป็นรูปธรรม

ลักษณะการเขียนผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับรายวิชาที่มีคุณภาพ ควรเขียนด้วยข้อความที่ระบุว่า เมื่อสิ้นสุดการเรียนในรายวิชาแล้ว ผู้เรียนจะสามารถปฏิบัติหรือแสดงออกทางพฤติกรรมได้ โดยต้องเขียนจากมุมมองของผู้เรียนและใช้คำกริยาเชิงปฏิบัติที่สังเกตได้ โดยมีแนวทางเขียน CLOs ดังนี้

1. โครงสร้างประโยคของ CLOs ด้วยการเลือก action verbs ให้เหมาะสมกับระดับการเรียนรู้ และหลีกเลี่ยงคำที่ไม่สามารถวัดหรือประเมินได้
2. การตรวจสอบความสอดคล้องกับ PLOs และวัตถุประสงค์รายวิชา
3. การใช้หลัก SMAAART ได้แก่ Specific, Measurable, Aligned, Achievable, Applicable, Relevant และ Timely เพื่อประเมินคุณภาพของ CLOs ก่อนนำไปใช้จริง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 Specific (ชัดเจน)

CLOs ควรใช้คำกริยาที่เป็นพฤติกรรมสังเกตได้ และต้องบอกให้ชัดว่า ผู้เรียนที่เรียนสำเร็จแล้ว “ทำอะไรได้” โดยไม่ใช่คำกว้าง ๆ หรือคลุมเครือ หลีกเลี่ยงคำว่า รู้ เข้าใจ เรียนรู้ ตัวอย่างเช่น

“นักศึกษามีความเข้าใจเรื่องการประเมินสุขภาพ” ควรเขียนเป็น

“นักศึกษาสามารถอธิบายขั้นตอนการประเมินสุขภาพเบื้องต้นได้”

3.2 Measurable (วัดได้)

CLOs ต้องเขียนในลักษณะที่ผู้สอนสามารถประเมินผลได้อย่างแม่นยำว่า outcome นั้นบรรลุหรือไม่

หากเขียน CLOs แล้วไม่สามารถระบุได้ว่าผู้สอนจะประเมินผลด้วยวิธีการใด เช่น ข้อสอบ รายงาน การสาธิต แสดงว่าการเขียน CLOs นั้นยังไม่ได้พอ

3.3 Aligned (สอดคล้อง)

CLOs ต้องสอดคล้องกับ PLOs และต้องช่วยสนับสนุน PLOs ให้เกิดผลลัพธ์ระดับหลักสูตร

3.4 Achievable (ทำได้จริง)

CLOs ควรเขียนในลักษณะที่ผู้เรียนทุกคนควรมีโอกาสบรรลุผลลัพ์นั้นได้ ไม่เขียนสูงเกินระดับรายวิชาแบบไม่สมเหตุผล

3.5 Applicable (นำไปใช้ได้)

CLOs ควรเกี่ยวข้องกับความรู้หรือทักษะที่ผู้เรียนมีแนวโน้มจะนำไปใช้ในอนาคต เช่น การคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร การตัดสินใจ หรือการปฏิบัติวิชาชีพ

3.6 Relevant (เกี่ยวข้องกับรายวิชา)

CLOs ต้องสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของรายวิชา กล่าวคือ เนื้อหาที่สอน กิจกรรมการเรียนการสอน และ CLOs ต้องไปในทิศทางเดียวกันสอดคล้องกัน

3.7 Timely (อยู่ในกรอบเวลาทำได้)

CLOs ต้องบรรลุได้ภายในช่วงเวลาของการเรียนรายวิชานั้น เช่น รายวิชา 1 ภาคการศึกษา ไม่ควรตั้ง CLOs ที่ต้องใช้เวลาพัฒนาหลายปีจึงจะเห็นผล

เกณฑ์ SMAAART เป็นหลักในการตรวจสอบคุณภาพของผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับรายวิชา โดย CLOs ที่ดีควรมีความชัดเจน วัดได้ สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับหลักสูตร สามารถบรรลุได้จริง นำไปใช้ประโยชน์ได้ มีความเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของรายวิชา และเหมาะสมกับระยะเวลาของการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ การเขียน CLOs ต้องนำอนุกรมวิธานการเรียนรู้ของ Bloom (Bloom's Taxonomy of Learning) มาประกอบการเขียน เพื่อช่วยให้ผู้สอนสามารถเลือกใช้ คำกริยาเชิงพฤติกรรม (action verbs) ได้เหมาะสมกับผลลัพธ์ที่คาดหวัง และทำให้ CLOs มีความชัดเจน สังเกตได้ และประเมินผล ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่

1. พุทธิพิสัย (Cognitive domain) ตั้งแต่ Remember, Understand, Apply, Analyze, Evaluate ไปจนถึง Create
2. จิตพิสัย (Affective domain) ซึ่งเกี่ยวข้องกับค่านิยม เจตคติ และความมุ่งมั่นทางวิชาชีพ
3. ทักษะพิสัย (Psychomotor domain) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติ การใช้มือ การเคลื่อนไหว และความชำนาญในการลงมือทำ

1.2 การเรียนรู้จากการฝึกอบรม

การเรียนรู้จากการฝึกอบรมที่สำคัญ คือ การทำความเข้าใจว่า CLOs ไม่ใช่เพียงข้อความประกอบเอกสารรายวิชา แต่เป็นกลไกหลักของการออกแบบการเรียนการสอนในระบบ OBE เพราะ CLOs ทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างเป้าหมายระดับหลักสูตรกับการจัดการเรียนรู้ระดับห้องเรียน หากเขียน CLOs ไม่ชัดเจน ย่อมส่งผลให้การเลือกวิธีสอน การออกแบบกิจกรรม และการประเมินผลคลาดเคลื่อนจากผลลัพธ์ที่หลักสูตรต้องการ หลักสำคัญของการเขียน CLOs คือ การเลือกคำกริยาเชิงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับระดับการเรียนรู้ เช่น หากต้องการวัดการจำหรือความเข้าใจ คำกริยาจะต่างจากกรณีที่ต้องการให้ผู้เรียนวิเคราะห์ ประเมินค่า หรือสร้างสรรค์ผลงานใหม่ เพราะทำให้การเขียน CLOs มีความแม่นยำตรงทั้งด้าน ระดับความคาดหวังและความสามารถที่สามารถประเมินได้จริง การตรวจสอบคุณภาพของ CLOs ต้องพิจารณาหลายมิติพร้อมกัน ได้แก่ ความสอดคล้องกับ PLOs ระดับการเรียนรู้ ความชัดเจนของถ้อยคำ ความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์รายวิชา และจำนวน CLOs ที่เหมาะสม ไม่มากจนกระจัดกระจาย และไม่น้อยจนไม่ครอบคลุมสาระสำคัญของรายวิชา

1.3 ทักษะ/สมรรถนะ ที่ได้รับจากการฝึกอบรม

ทักษะสำคัญที่เกิดจากการฝึกอบรมครั้งนี้ คือ ทักษะการเขียน CLOs อย่างเป็นระบบ มีรูปแบบการเขียนที่ประกอบด้วย action verb + object + context/modification หรือระบุพฤติกรรมที่ชัดเจนและสังเกตได้ ทำให้อาจเปลี่ยนข้อความที่คลุมเครือให้เป็นผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ประเมินได้จริง โดยนำ Bloom's Taxonomy of Learning มาประกอบการเขียนผลลัพธ์การเรียนรู้ และเลือกคำกริยาให้เหมาะสมกับความคาดหวังของรายวิชา เช่น ระดับพื้นฐานอาจเน้น identify, describe, explain ขณะที่ระดับสูงขึ้นอาจใช้ analyze, evaluate, design หรือ

formulate ซึ่งช่วยให้การออกแบบรายวิชามีความแม่นยำเชิงวิชาการมากขึ้น จากนั้นทำการตรวจสอบความสอดคล้องเชิงหลักสูตร (alignment skill) โดยพิจารณาว่า CLOs ที่เขียนขึ้นสอดคล้องกับ PLOs หรือไม่ และสอดคล้องกับเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ และวิธีประเมินผลมากน้อยเพียงใด เพราะมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนารายวิชาในระบบประกันคุณภาพการศึกษา เพราะช่วยลดปัญหาการสอนอย่างหนึ่งแต่ประเมินอีกอย่างหนึ่ง

2. การนำมาใช้ประโยชน์ในงานของหน่วยงาน ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

2.1 การนำไปใช้ประโยชน์ (เชิงปฏิบัติ)

จากการอบรมครั้งนี้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในงานของหน่วยงานได้โดยตรง โดยเฉพาะการพัฒนาและทบทวนรายวิชาที่รับผิดชอบให้สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาแบบมุ่งผลลัพธ์ Outcome-Based Education (OBE) เน้นความเชื่อมโยงระหว่าง PLOs, CLOs, กิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผล ตามหลัก constructive alignment ดังนั้น หน่วยงานสามารถนำแนวทางดังกล่าวไปใช้ในการปรับรายวิชาให้มีทิศทางชัดเจนมากขึ้น คือกำหนดก่อนว่าผู้เรียนควรทำอะไรได้เมื่อจบรายวิชา แล้วจึงออกแบบการสอนและการประเมินให้ตรงกับผลลัพธ์ที่ตั้งไว้ ในการปฏิบัติงานจริง ความรู้เรื่องการเขียน CLOs สามารถใช้ในการจัดทำหรือปรับปรุงเอกสารรายละเอียดรายวิชาให้มีความชัดเจนมากขึ้น โดย CLOs ควรเขียนจากมุมมองของผู้เรียน ใช้คำกริยาเชิงพฤติกรรมที่สังเกตและประเมินได้ และต้องสอดคล้องกับ PLOs ของหลักสูตร ไม่ใช่กำหนดแยกจากกัน แนวทางนี้จะช่วยให้ผู้สอนในหน่วยงานเขียนผลลัพธ์การเรียนรู้ได้ตรงประเด็น ลดการใช้ข้อความกว้างหรือคลุมเครือ และทำให้การวัดผลมีความชัดเจนขึ้น

การนำกรอบ learning taxonomy มาใช้ในการกำหนดระดับของผลลัพธ์การเรียนรู้ให้เหมาะสมกับธรรมชาติของรายวิชา เช่น หากเป็นรายวิชาที่เน้นความรู้ อาจกำหนด CLOs ในระดับการอธิบายหรือวิเคราะห์ แต่หากเป็นรายวิชาปฏิบัติหรือวิชาชีพ อาจต้องกำหนด CLOs ที่สะท้อนทักษะการปฏิบัติ ความรับผิดชอบ หรือเจตคติทางวิชาชีพด้วย วิธีคิดนี้จะช่วยให้หน่วยงานออกแบบรายวิชาได้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนมากขึ้น นอกจากนี้ หน่วยงานยังสามารถใช้หลัก SMAAART เป็นเกณฑ์ตรวจสอบคุณภาพของ CLOs ก่อนนำไปใช้จริง เพื่อให้ผลลัพธ์การเรียนรู้มีความชัดเจน วิธีนี้จะช่วยให้การพัฒนารายวิชามีมาตรฐานมากขึ้น และช่วยลดปัญหาการตั้งผลลัพธ์ที่กว้างเกินไปหรือประเมินไม่ได้

2.2 ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาของหน่วยงาน

เพื่อให้การนำองค์ความรู้มาประยุกต์ใช้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างยั่งยืน ข้าพเจ้าขอเสนอแนวทางพัฒนาของหน่วยงาน คือให้หน่วยงานมีการประชุมหรือจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการร่วมกันระหว่างอาจารย์ผู้สอน เพื่อทบทวนว่า CLOs ของแต่ละรายวิชาสอดคล้องกับ PLOs และระดับการเรียนรู้ที่ต้องการจริงหรือไม่ ควรตรวจสอบ CLOs ทั้งด้านความสอดคล้องกับ PLOs ความชัดเจนของถ้อยคำ ระดับการเรียนรู้ และความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์รายวิชา นอกจากนี้หน่วยงานอาจจัดทำแนวทางกลางหรือ checklist สำหรับตรวจสอบ CLOs ของรายวิชา โดยใช้เกณฑ์ SMAAART และหลักการเลือก action verbs เป็นเครื่องมือร่วมกัน เพื่อให้ผู้สอนในหน่วยงานใช้มาตรฐานเดียวกัน และทำให้การพัฒนารายวิชาเป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกันมากขึ้น

3. ความคิดเห็นต่อหลักสูตรการฝึกอบรม ประชุม อบรม ฝึกปฏิบัติ การวิจัย ดังกล่าว เช่น เนื้อหา ความคุ้มค่า วิทยากร การจัดทำหลักสูตร เป็นต้น

3.1 เนื้อหาและความเหมาะสม

หลักสูตรการฝึกอบรมนี้มีเนื้อหาที่ชัดเจน และครอบคลุมประเด็นสำคัญของการจัดทำผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับรายวิชาอย่างเหมาะสม เนื้อหาเริ่มตั้งแต่การอธิบายความจำเป็นของ CLOs ในบริบทของ Outcome-Based Education การเชื่อมโยงระหว่าง PLOs, CLOs, กิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผลตามหลัก constructive alignment ตลอดจนแนวทางการเขียน CLOs การใช้ learning taxonomy และเกณฑ์ SMAAART ในการตรวจสอบคุณภาพของผลลัพธ์การเรียนรู้ จึงถือว่าเป็นหลักสูตรที่มีสาระครบถ้วนทั้งด้านแนวคิดและการนำไปใช้จริง หลักสูตรมีความเหมาะสมกับผู้สอนในระดับอุดมศึกษา เนื่องจากไม่ได้ให้เพียงหลักการเชิงทฤษฎี แต่ยังมีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน เช่น การกำหนด CLOs ด้วย action verbs การหลีกเลี่ยงคำที่คลุมเครือ การตรวจสอบความสอดคล้องกับ PLOs และการใช้คำถามนำเพื่อช่วยคิดและพัฒนา CLOs ของรายวิชา จึงช่วยให้ทำความเข้าใจและนำไปประยุกต์ใช้กับรายวิชาของตนได้ง่ายขึ้น

3.2 วิจัยการและการจัดทำหลักสูตร

วิทยาการมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ทำให้ได้รับมุมมองที่รอบด้านตั้งแต่หลักคิดพื้นฐานไปสู่แนวทางปฏิบัติ จึงสะท้อนว่าการออกแบบการถ่ายทอดความรู้มีความเป็นระบบและเอื้อต่อความเข้าใจของผู้เข้าอบรม และมีช่วงเวลาสำหรับกิจกรรมเชิงปฏิบัติการเป็นกลุ่ม โดยให้ผู้เข้าอบรมได้ทดลองเขียน CLOs ของรายวิชาตนเองและรับข้อเสนอแนะจากวิทยากร

การจัดทำหลักสูตร มีการออกแบบอย่างเหมาะสม มีการกำหนดผลลัพธ์ของการอบรมไว้อย่างชัดเจน เนื้อหาการอบรมมุ่งเน้นหลักการและกระบวนการจัดทำ CLOs ตามแนวคิด Backward Curriculum Design (BCD) โดยใช้ผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตรเป็นจุดตั้งต้นในการกำหนดผลการเรียนรู้ของรายวิชา เพื่อให้การออกแบบรายวิชามีความสอดคล้องกับโครงสร้างหลักสูตรของการจัดการศึกษาแบบ Outcome-Based Education (OBE) ช่วยให้อาจกำหนด ผลการเรียนรู้ระดับรายวิชาที่สอดคล้อง เชื่อมโยง และสนับสนุนการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตรได้อย่างเหมาะสม

การเข้าร่วมประชุมวิชาการครั้งนี้มีความคุ้มค่าอย่างยิ่ง เมื่อเปรียบเทียบกับงบประมาณค่าลงทะเบียนกับผลตอบแทนทางวิชาการที่ได้รับ ทั้งในแง่ขององค์ความรู้เชิงทฤษฎีและการปฏิบัติจริงที่สามารถนำมาพัฒนารายวิชา การปรับปรุงเอกสารรายละเอียดรายวิชา และการจัดการเรียนการสอนตามแนวทาง OBE อีกทั้งเนื้อหาเกี่ยวกับ learning taxonomy และ SMAART ยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้การเขียน CLOs มีคุณภาพชัดเจน และวัดผลได้จริง จึงถือว่าการอบรมที่มีความคุ้มค่าในเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติ